

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

De Mitra, ejusque usu sacro & profano. Quando coeperit idem usus in
Ecclesia. Cur Graeci ea non utantur. Quando & à quibus concessa
Abbatibus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

Romano & aliis sacramentorum antiquissimis libris, tum apud Suriium die 3. Decembris in vita S. Birini Dorcestrensis Episcopi, qui vixit anno 640. tum demum in quarto Concilio Toletano c. 27. quo sancitur, ut Episcopo injustè deposito tanquam suæ dignitatis signum annulus restitueretur, qui dudum recepto in Ecclesia ritu in sua ordinatione ipsi dari consueverat. Neque obstat Alcuini, Amalarii, & Rabani de annulo silentium: nam istis tacentibus loquuntur alii, qui eos ducentis & amplius annis antecesserunt, ut ex allatis testimoniis luculenter apparet: & fortassis diversæ fuerunt diversis locis & temporibus hæc de re consuetudines.

De Mitra, ejusque usu sacro & profano. Quando ceperit idem usus in Ecclesia. Cur Græci ea non utantur. Quando & à quibus concessa Abbatibus.

XIV. **M**itra Pontificalis ex veteri Testamento sumpta est, ut rectè scribit Honorius lib. 1. *Gemma cap. 214.* Ea enim utebantur Sacerdotes, ut sacræ literæ indicant *Exodi 29. & Levitici 8.* Erat & prophanum capitis ornamentum, quo primùm Jonios, deinde Ægyptios, Syros & Lydos usus fuisse ethnici Scriptores tradiderunt. Olim etiam pro muliebri corona sumebatur, ex qua fasciolaræ pendebant, unde Virgilius *redimicula mitra* commemorat. Deo quoque sacratis Virginibus mitra in Africa imponi solebat, de qua Optatus Milevitanus lib. 2. „Felix, inquit, inter crimina „sua & facinora nefanda, ab eo comprehensam „puellam, cui mitram ipse imposuerat, à qua „paulò ante Pater vocabatur, nefariò incestare „minimè dubitavit. Isidorus lib. 19. *orig. cap. 31.* „Mitra est pileum Phrygium caput protegens, „quale est ornamentum capitis devotarum. Sed „pileum virorum est, mitra autem feminarum. Ab Alexandro II. concessum mitræ usum Vratislao Duci Boemiæ in signum intimæ dilectionis, Gregorius VII. testis est *epist. 38. libri 1.* asserens id Laicis nunquam antea tributum. Brachmanes sacerdotes mitra gemmis ornata uti consuevisse refert Philostratus in *vita Apollonii.* Eandem usurpasse summum sacerdotem Deæ Syriæ Lucianus in *Dea Syria* scripsit: idemque tradidit de Pontifice Maximo ethnice superstitionis Prudentius *hym. 9. de coronis* his versibus:

*Summus sacerdos nempe sub terram serobe
Acta in profundum consecrandus mergitur,
Mirè infularius, festa vittis tempora
Nectens, coronarum repexus aurea,
Cinctu Gabino sericam fulvus togam.*

Mitræ nomina multa sunt, dicitur enim cidaris, tiara, infula, phrygium, corona sacerdotalis, cuphia, de quibus Lexicographi græci & Latini consulendi sunt. De ipsius usu in Ecclesia duæ sunt eruditorum sententiæ. Quidam enim existimant, recentem ad inventionem esse, quæ circa annum Christi millesimum inceperit, quam opinionem probant primò ex tabulis & aliis veterum monumentis, in quibus tam summi Pontifices, quàm reliqui Episcopi omnibus quidem pontificalibus ornamentis induti, sed nudo semper capite delineati apparent. Secundò ex libris ritualibus ante annos septingentos scriptis, & ex antiquis rerum ecclesiasticarum scriptoribus, qui cum satis accuratè omnia indumenta Episcoporum recenseant, de mitra tamen prorsus silent. Alii è diverso mitræ usum putant ab ipsis Apostolis fluxisse, idque variis rationibus & testimoniis suadere conantur, contrariam verò sententiam fluxis dumtaxat argutis niti ajunt, atque omni solido fundamento destitui. Propugnari acriter hanc mitræ antiquitatem Andreas du Saussay lib. 1. *Panopliæ episcopali*, omnibus ad hoc argumentum spectantibus diligentissimè collectis, quæ apud ipsum legi possunt. Ego autem crediderim, utramque opinionem posse facillimè conciliari, si dixerimus, mitram quidem, qualis est hodie, nuperum ornatum esse, qui ante millesimum Christi annum vix fuerit in Ecclesia: negari tamen non posse, quin à temporibus Apostolorum aliquod fuerit capitis ornamentum, quo peculiariter, si non omnes, aliqui saltem Episcopi usi sint. Hoc enim evincere videntur quæ ad probandam mitræ antiquitatem Saussaius congegit, præsertim ex Epiphonio, qui in hæresi Antidicomarianitarum affirmat Jacobum Apostolum bracteam seu petalura in capite portasse: ex Polycrate apud Eusebium lib. 5. *hist. cap. 24.* & ex Hieronymo lib. *de script. Eccl.* asserentibus Joannem item Apostolum laminam auream in fronte gessisse: ex Gregorio Nazianzeno, qui *orat. 5. post reditum à fuga* loquens de sua ordinatione, capiti suo cidarim impositam ait: ex Balsomone & aliis scriptoribus græcis, qui fatentur Patriarcham Alexandrinum, Phrygio uti, sive loro, ut græcè scribunt, ex eo quod illud miserit Cyrillo Celestinus Papa, cum eum iussit Ephesino

Ephesino concilio vice sua praesidere. Qua verò de causa Græci Antistites, dempto Alexandrino, olim Phrygio non uterentur, quaestio anceps est, quam tractat eruditissimus Goar in notis ad Episcopi ordinationem p. 34. Vera ratio illa videtur, quam ipsemet Balsamon, quamvis schismaticus, insinuat, quia reliqui hanc honoris praerogativam à Romano Pontifice non habuerunt. Quid verò & quale fuerit illud Phrygium sive lorum, non constat. Aliquos tamen inter Græcos extitisse, qui sibi jus Phrygii usurparint, idem Goar asseverat: communiter verò usque ad hodiernum diem ab hoc ornamento abstinerunt, nec ullus est in Græcia mitræ usus. Reliqui Episcopi orientales Maronitæ, Nestoriani, & Jacobitæ Cidari utuntur, quæ ipsorum capiti imponitur, dum ordinantur, ut ex eorum Ritualibus apud Morinum manifestum est. De mitris verò sanctorum Sylvestri, Augustini, & aliorum Episcoporum, qui in occidente in annos mille & amplius floruerunt, ab hodiernis non multum dissimilibus, & inter ipsa quarundam Ecclesiarum aservatis, non est meum ferre iudicium. Nonnullis insignium monasteriorum Abbatibus tam mitræ quam aliorum Pontificalium ornamentorum usum post annum millesimum concessum probatissima testantur monumenta. Alexandrum II. hoc privilegium concessisse Abbati S. Augustini Cantuarie, Guill. Thorne ejus cenobii Monachus refert in suis chronicis. In Bullario quoque Cassinensi extat ejusdem Pontificis constitutio, qua eadem gratia Abbati Caveni concessitur. Extat item in Bibliotheca Cluniacensi simile privilegium Urbani II. pro Abbate Cluniacensi: & Petrus Diaconus lib. 4. Chron. Cassin. cap. 17. scribit eundem Urbanum facultatem dedisse Abbati Cassinensi utendi compagis, chirothecis, Dalmatica, & Mitra. Recentiora omitto. Privilegium autem Honorii I. & Theodori initio Bullarii Cassinensis relatum, quo mitram & alia insignia Pontificalia Abbati Monasterii Bobiensis à S. Columbano fundati largiuntur, aliis examinandum relinquo. Damnant usum Pontificalium in Abbatibus, Bernardus epist. 42. ad Henricum Senonensem, & Petrus Blefensis epist. 90. ad Guill. Abbatem fratrem suum: ille spiritu humilitatis, hic zelo zelatus pro Episcopis, quibus hæc Abbatum praerogativa displicebat, de qua re extat epist. 27. lib. 2. Goffridi Vindocinensis. Latè tandem propagata est mitræ gestandæ concessio, non solum ad Abbatibus, sed etiam ad quarundam Ecclesiarum secularium Praepositos, & ad Cathedralium digni-

tates & Canonicos, quorum hic catalogum texere suscepti operis institutum non patitur.

De Baculo Pastoralis, ejusque nominibus, figura, materia, & usu. Quid Subcinctorium, Epigonatum, Orale, Gremiale.

XV. **Q**uod Regibus sceptrum, id Baculus est Episcopis, insigne scilicet auctoritatis, sollicitudinis, & correctionis. Porro baculi Episcopalis mentio fit in Ordine Romano, & in concilio quarto Toletano ante annos mille celebrato, tanquam praecipui & dudum usitati Episcoporum ornamenti. Virga pastoralis dicitur, & latina voce Pedum, quod Festo auctore est baculus recurvus, quo pastores utuntur ad comprehendendas oves vel capras, de quo Virgilius eccl. 5.

*At tu sume pedum, quod mecum saepe rogasset,
Non tulit Antigenes.*

Honorius lib. 1. cap. 217. etiam ferulam vocari ait, quæ à feriendo nomen habet; est enim baculus sive virga, qua puerorum manus feriuntur, unde est illud Juvenalis Sat. 1. *Et nos ergo manum ferulae subduximus.* In vitis sanctorum Galli & Magnoaldi *cambuta* vocatur, quæ significat baculum retortum. Honorio Capuita, aliis Gambuta, camboca, vel cambuca est; pro qua voce apud Durandum lib. 3. *Ration. cap. 35.* in omnibus ferè editionibus sambuca perperam irrepit. Budaeo dicitur lituus Pontificius, quali olim augures utebantur, de quo Cicero lib. 1. de *divinatione*, & Gellius noct. *Attic. lib. 5. cap. 8.* In testamento S. Remigii apud Flodoardum argentea cabuta figurata occurrit, ubi Briffonius legit cambutam. Erant igitur hujusmodi baculi aliquando argentei, nam Sauffaius lib. 2. *Panopliae* ait, se vidisse Rhemis Baculum S. Remigii auri laminis coopertum, caelaturisque artificiosis circumquaque exornatum. Fuerunt & cupressini, de quibus testimonium habemus in epistolis Stephani Tornacensis epist. 223. & sequenti. Nam in priori Abbas Sylva majoris ipsi Stephano scribens ait, *Mittimus vestrae carissimae Paternitati munusculum indignum dignitate vestra, sed officio congruum, baculum videlicet cypressinum*; & in posteriori ad Episcopum Aurelianensem, *Munusculum vobis mittimus baculum pastoralem cypressinum, officio vestro & qualitate mysterii congruum, & quantitate ministerii condignum.*

M m m 2 Abba